

บทที่ ๓

อัตราส่วนทางการเงินเพื่อใช้วัดประสิทธิภาพในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์

ธนาคารพาณิชย์เป็นธุรกิจที่มีลักษณะเฉพาะตัวต่างจากธุรกิจอื่น นั่นคือธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินที่ให้บริการทางการเงิน ซึ่งไม่เหมือนกับธุรกิจการค้า เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ไม่มีสินค้าหรืออีกแนวความคิดหนึ่ง อาจถือได้ว่าสินค้าของธนาคารพาณิชย์ก็คือ เงินสด (๔ ๖, ๒๐๔) ดังนั้น การประกอบกิจการ ตลอดจนการแสวงงบการเงินของธนาคารพาณิชย์จึงแตกต่างจากของธุรกิจการค้า นอกจากนั้นธนาคารพาณิชย์ยังต่างไปจากสถาบันการเงินประเภทอื่นทั้งด้านลักษณะและขอบเขตการดำเนินงาน ตลอดจนความสามารถในการให้บริการ ฯลฯ เมื่อเป็นเช่นนี้ อัตราส่วนทางการเงินสำหรับธนาคารพาณิชย์จึงมีลักษณะพิเศษไปจากอัตราส่วนทางการเงินของธุรกิจประเภทอื่นที่กล่าวมาแล้ว วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงขอเสนออัตราส่วนทางการเงินสำหรับธนาคารพาณิชย์ โดยจะเสนออัตราส่วนทางการเงินสำหรับธนาคารพาณิชย์ในสามลักษณะคือ อัตราส่วนทางการเงินตามกฎหมาย อัตราส่วนทางการเงินตามทฤษฎี และ อัตราส่วนทางการเงินสำหรับธนาคารพาณิชย์ไทย ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะไม่เน้นในสองลักษณะแรก แต่จะขอเน้นในลักษณะที่สาม คืออัตราส่วนทางการเงินสำหรับธนาคารพาณิชย์ไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะกล่าวอย่างละเอียดสำหรับอัตราส่วนทางการเงินที่ใช้วิเคราะห์ประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์ไทย เนื่องจากในทางปฏิบัติธนาคารพาณิชย์ไทยใช้อัตราส่วนประเภทนี้เพื่อวิเคราะห์ฐานะและผลการดำเนินงานอันแสดงถึงประสิทธิภาพของธนาคาร

อัตราส่วนทางการเงินตามกฎหมาย

อัตราส่วนทางการเงินตามกฎหมาย หมายถึงอัตราส่วนทางการเงินที่กระทรวงการคลัง โดยธนาคารแห่งประเทศไทยใช้ในการควบคุมฐานะและการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ไทย ซึ่งธนาคารพาณิชย์ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายนั้น อัตราส่วน

เหล่านี้จะถูกตรวจสอบให้ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดในการดำเนินงานตามปกติ อัตราร้อย
ทางการเงินตามกฎหมายนี้มีอยู่หลายอัตราส่วน แต่ที่สำคัญอย่างมากมีสามอัตราส่วนคือ
อัตราส่วนการดำรงเงินสศสำรอง อัตราส่วนการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่อง และอัตราส่วน
การดำรงเงินกองทุน แต่เนื่องจากรายละเอียดในเรื่องนี้ สามารถหาอ่านได้โดยตรงจาก
พระราชกิจจานุเบกษา ดังนั้น วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงไม่เน้นในอัตราส่วนประเภทนี้ดังกล่าว
ไว้แล้ว

อนึ่ง ฝ่ายกำกับและตรวจสอบธนาคารพาณิชย์ ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้
วิเคราะห์อัตราส่วนจำนวนหนึ่ง เป็นตัวเลขเฉลี่ยทั้งปี จากรายงานแบบ ธ.พ. ต่าง ๆ ของ
แต่ละธนาคาร แล้วส่งผลการวิเคราะห์กลับไปยังธนาคารพาณิชย์แต่ละธนาคาร เพื่อให้
ธนาคารพาณิชย์ได้ทราบฐานะและผลการดำเนินงานของตน โดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน
ของธนาคารพาณิชย์แต่ละธนาคาร เปรียบเทียบกับอัตราส่วนทางการเงินของกลุ่มธนาคาร
ขนาดต่าง ๆ อัตราส่วนที่ธนาคารแห่งประเทศไทยใช้นั้น สามารถแยกเป็นประเภทต่าง ๆ
ได้ดังนี้

๑. การกระจายของรายการต่าง ๆ เป็นจำนวนร้อยละของรายการนั้น เช่น
การกระจายรายละเอียดของรายการสินทรัพย์ การกระจายประเภทของเงินฝาก เป็นต้น
๒. การคำนวณรายได้แต่ละประเภท และค่าใช้จ่ายแต่ละประเภทเป็นอัตรา
ร้อยละของสินทรัพย์รวม
๓. การคำนวณรายได้สุทธิจากการดำเนินงาน กำไรสุทธิและเงินปันผล เป็น
อัตราร้อยละของ เงินกองทุน
๔. การคำนวณรายได้แต่ละประเภท รายจ่ายแต่ละประเภท และกำไร เป็น
อัตราร้อยละของรายได้จากการดำเนินงาน
๕. การคำนวณอัตราผลตอบแทนจากเงินให้สินเชื่อและหลักทรัพย์
๖. อัตราส่วนอื่น ๆ เช่น เงินกองทุนต่อสินทรัพย์รวม เงินกองทุนต่อสินทรัพย์
เสี่ยง เงินกองทุนต่อเงินฝากรวม กำไรสุทธิต่อพนักงาน สิ้นทรัพย์รวม
ต่อจำนวนพนักงานและปริมาณ เงินฝากต่อจำนวนสาขา

อัตราส่วนเหล่านี้แม้จะไม่ใช่ว่าเป็นอัตราส่วนตามกฎหมาย แต่ก็ยังเป็นอัตราส่วนที่ฝ่ายกำกับและตรวจสอบธนาคารพาณิชย์จัดทำขึ้น เพื่อช่วยให้ธนาคารพาณิชย์แต่ละธนาคารทราบฐานะและผลการดำเนินงานที่สูงกว่า หรือต่ำกว่าธนาคารอื่น โดยใช้อัตราส่วนของกลุ่มธนาคารขนาดต่าง ๆ เป็นมาตรฐาน อันจะนำมาซึ่งการวางแผน และการปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อธนาคารของตน

อัตราส่วนทางการเงินตามทฤษฎี

อัตราส่วนทางการเงินเป็นเครื่องมือประเภทหนึ่งที่ใช้วิเคราะห์การดำเนินงานและฐานะของกิจการ โดยใช้ข้อมูลในอัตรมาศึกษาแนวโน้ม ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบอัตราส่วนทางการเงินของกิจการหนึ่งในแต่ละปี หรือศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกิจการหนึ่งกับคู่แข่งชั้น หรือทั้งระบบอุตสาหกรรม สำหรับธุรกิจโดยทั่วไปแล้ว อัตราส่วนทางการเงินมีหลายประเภท เช่นอัตราส่วนที่แสดงถึงสภาพคล่อง อัตราส่วนที่แสดงการใช้เงินจากการกู้ยืม อัตราส่วนที่แสดงถึงสมรรถภาพในการหากำไร และอัตราส่วนที่แสดงถึงสมรรถภาพในการดำเนินงาน (๕ : ๑๑)

อัตราส่วนทางการเงินสำหรับธนาคารพาณิชย์ก็มีหลายประเภทเช่นกัน ในแต่ละประเภทก็มีหลายอัตราส่วน ซึ่งอัตราส่วนบางอัตราส่วนสามารถจัดอยู่ในประเภทได้มากกว่าหนึ่งประเภท เนื่องจากอัตราส่วนเหล่านี้มีคุณสมบัติที่แสดงให้เห็นผลการดำเนินงานหรือฐานะกิจการหลายอย่าง แต่อย่างไรก็ตาม การแบ่งอัตราส่วนทางการเงินสำหรับธนาคารพาณิชย์สามารถแบ่งได้เป็น ๔ ประเภทดังต่อไปนี้

๑. อัตราส่วนที่แสดงสภาพคล่อง เป็นอัตราส่วนที่แสดงถึงความสามารถในการจ่ายเงินคืนให้กับผู้ฝาก หรือความพร้อมในการชำระหนี้สินอันเกิดจากการกู้ยืมและหนี้สินอื่น หรือความสามารถในการให้สินเชื่อแก่ผู้ที่มาขอกู้ยืม ตลอดจนความสามารถในการจ่ายรายจ่ายต่าง ๆ ที่สำคัญที่สุดคือ ความสามารถในการจ่ายเงินคืนให้กับผู้ฝาก เนื่องจากเงินฝากมีปริมาณมาก และไม่สามารถทราบความต้องการของลูกค้าที่แน่นอน ในขณะที่หนี้สินอันเกิดจากการกู้ยืมมีปริมาณที่น้อยกว่า มีการกำหนดระยะเวลาในการใช้คืนไว้ และ

บางครั้งมีการสำรองสะสมไว้เพื่อชำระหนี้ หรือในกรณีที่การให้สินเชื่อแก่ ผู้ที่มาขอกู้ยืม ไม่ได้ผูกมัดให้เจ้าเป็นคองให้สินเชื่อ ส่วนรายจ่ายต่าง ๆ ก็มีจำนวนไม่มากนักเมื่อเทียบกับปริมาณเงินฝาก

การมีสภาพคล่องนั้น หมายถึงทั้งสภาพคล่องภายในและสภาพคล่องภายนอก สภาพคล่องภายในหมายถึง การที่ธนาคารดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องอันประกอบด้วย เงินสดที่มีสภาพคล่องมากที่สุด และสินทรัพย์สภาพคล่องอื่นที่สามารถเปลี่ยน เป็นเงินสดได้ง่าย โดยไม่ชักหักหรือชักหักแค่น้อย ส่วนสภาพคล่องภายนอก หมายถึงแหล่งเงินทุน หรือตลาดเงินที่ธนาคารสามารถแสวงหาเงินสดเพื่อใช้ให้กู้มาซึ่งสภาพคล่อง แต่ส่วนมาก การมีสภาพคล่องภายนอกไม่สามารถจะวัดได้ด้วยอัตราส่วนทางการเงิน

ดังนั้น อัตราส่วนที่แสดงสภาพคล่อง จึงแสดงถึงสภาพคล่องที่มีอยู่ภายในกิจการ เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งคำนวณได้จากการนำเอาสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่อง แต่ละรายการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เงินสด ซึ่งเป็นสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องมากที่สุด หรือสินทรัพย์สภาพคล่องอื่นแต่ละประเภทหรือทั้งหมดหารด้วยเงินฝากหรือหนี้สินอื่น ๆ เพื่อแสดงความสามารถ ในการชำระภาระผูกพัน หรือหารด้วยรายการสินทรัพย์รวม เพื่อแสดงระดับของปริมาณสินทรัพย์สภาพคล่อง

๒. อัตราส่วนที่แสดงความสามารถในการหากำไร แบ่งเป็น ๒ ชั้นคือ

๒.๑ อัตราส่วนที่แสดงความสามารถในการหารายได้ *Subordinated*

๒.๒ อัตราส่วนที่แสดงความสามารถในการหากำไร

อัตราส่วนที่แสดงความสามารถในการหารายได้ เป็นอัตราส่วนที่แสดงความสามารถในการหากำไรขั้นแรก ที่แสดงถึงรายได้ทั้งหมดที่ธนาคารหามาได้ โดยยังไม่ได้หักค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น ส่วนอัตราส่วนที่แสดงความสามารถในการหากำไรนั้น ได้หักค่าใช้จ่ายทั้งหมดแล้ว จนเหลือเป็นผลตอบแทนที่แท้จริงของกิจการ อัตราส่วนทั้ง ๒ ประเภทนี้อาจให้ผลที่สอดคล้องกันหรือขัดแย้งกันได้ นั่นคือในกรณีที่อัตราส่วนทั้งคู่ของธนาคารใดอยู่ในระดับสูง แสดงว่าธนาคารนั้นมีความสามารถในการหารายได้สูง มีต้นทุนของเงินทุนต่ำ หรือมีการควบคุมค่าใช้จ่ายได้ดี จึงทำให้อัตราส่วนที่แสดงความสามารถในการหากำไร

สูงตามไปด้วย ในกรณีที่อัตราส่วนทั้งคู่ของธนาคารโคอยู่ในระดับต่ำ แสดงว่าธนาคารนั้น
 มีความสามารถในการหารายได้ต่ำ และอาจมีต้นทุนของเงินทุนสูง หรือมีการควบคุม
 ค่าใช้จ่ายไม่ดี จึงทำให้อัตราส่วนที่แสดงความสามารถในการหากำไรต่ำไปด้วย ในกรณี
 ที่ธนาคารโคมีอัตราส่วนที่แสดงความสามารถในการหารายได้สูง แต่อัตราส่วนความสามารถ
 ในการหากำไรต่ำ แสดงว่าธนาคารนั้นมีความสามารถในการหารายได้สูง แต่มีต้นทุน
 ของเงินทุนที่สูง หรือมีการควบคุมค่าใช้จ่ายไม่ดี จึงทำให้อัตราส่วนที่แสดงความสามารถ
 ในการหากำไรต่ำลงท้าย ถ้าธนาคารโคมีอัตราส่วนที่แสดงความสามารถ
 ในการหารายได้ต่ำ แต่อัตราส่วนที่แสดงความสามารถในการหากำไรสูง แสดงว่าธนาคาร
 นั้นมีอัตราความสามารถในการหารายได้ต่ำก็จริง แต่มีต้นทุนของเงินทุนที่ต่ำ และมีการ
 ควบคุมค่าใช้จ่ายได้ดี จึงทำให้อัตราส่วนที่แสดงความสามารถในการหากำไรสูงได้

อัตราส่วนที่แสดงความสามารถในการหากำไรได้จากรายได้รวมในกรณีที่ต้องการ
 อัตราส่วนที่แสดงความสามารถในการหารายได้ หรือกำไรสุทธิในกรณีที่ต้องการอัตราส่วน
 ที่แสดงความสามารถในการหากำไรขั้นสอง หารด้วยรายการสินทรัพย์ หรือรายการส่วนของ
 เจ้าของซึ่งในที่นี้เป็นธนาคารพาณิชย์ ก็คือส่วนของผู้ถือหุ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนิยมใช้เงิน
 กองทุนตามกฎหมายเป็นตัวหารมากที่สุด นอกจากนั้นก็ยังมีรายการอื่น เช่น เงินฝากเป็น
 ตัวหาร เช่นเดียวกัน

๓. อัตราส่วนที่แสดงโครงสร้างของเงินทุน ในขณะที่ธุรกิจทั่วไปมีการ
 วิเคราะห์อัตราส่วนการกู้ยืม เพื่อวิเคราะห์การใช้เงินทุนจากเจ้าหนี้ ธนาคารพาณิชย์ก็มีการ
 วิเคราะห์โครงสร้างของเงินทุน เพื่อศึกษาองค์ประกอบของแหล่งที่มาของเงินทุนอย่าง
 ง่าย ๆ แหล่งที่มาของเงินทุนที่สำคัญนั้นมี ๓ แหล่งคือ ส่วนของผู้ถือหุ้น เงินฝากและ
 เงินกู้ยืม โดยที่เงินฝากเป็นแหล่งที่มาของเงินทุนที่มากที่สุด จากลักษณะการประกอบการ
 ของธนาคารพาณิชย์อันนี้ได้ ทำให้ธนาคารพาณิชย์มีหนี้สินสูงกว่าธุรกิจอื่น และหนี้สินของ
 ธนาคารพาณิชย์ก็สูงกว่าส่วนของผู้ถือหุ้นหลายเท่า เมื่อเป็นเช่นนี้ การใช้เงินทุนจากหนี้สิน
 ในปริมาณสูง จึงไม่ใช่เรื่องผิดปกติสำหรับธนาคารพาณิชย์ ซึ่งเป็นกรณีต่างไปจากธุรกิจอื่น
 ทางด้านส่วนของผู้ถือหุ้นของธนาคารพาณิชย์ที่ได้รับความสำคัญมากคือ เงินกองทุนตาม
 กฎหมายอันประกอบด้วย ทุนชำระแล้วและส่วนกำไรสุทธิ ทุนสำรองตามกฎหมาย

เงินสำรองที่ได้จัดสรรจากกำไรสุทธิ เมื่อสิ้นงวดบัญชี (ยกเว้นเงินสำรองเพื่อลดค่าสินทรัพย์ และเพื่อชำระหนี้) และกำไรสุทธิคงเหลือหลังจัดสรรแล้ว (เมื่อหักผลขาดทุนที่เกิดขึ้นในทุกงวดบัญชีออกแล้ว) ส่วนเงินกู้ยืมนั้นประกอบด้วยเงินกู้ยืมในประเทศ และเงินกู้ยืมจากต่างประเทศ การเพิ่มขึ้นของแหล่งเงินทุนแต่ละแหล่งต่างกัน กล่าวคือ ในขณะที่ส่วนของผู้ถือหุ้น หรือเงินกองทุนตามกฎหมายเพิ่มขึ้นจากการเรียกทุนเพิ่มในรูปของทุนที่ชำระแล้ว หรือจากผลกำไรในรูปของสำรองต่าง ๆ อันเป็นผลมาจากกฎหมาย หรือความจำเป็นเพื่อให้สามารถรองรับการเจริญเติบโตของสินทรัพย์ หรือนโยบายของบริษัท เงินฝากกลับเพิ่มขึ้นตามอุปทานของเงินทุน หรือการขยายงานของธนาคาร และปัจจัยอื่น ๆ ส่วนการเพิ่มขึ้นของปริมาณเงินกู้ยืมขึ้นอยู่กับนโยบายของธนาคารและสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ

อัตราส่วนแสดง โครงสร้างของเงินทุน ได้จากการนำรายการต่าง ๆ ในงบคู่คณานหนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้นอื่น เป็นแหล่งที่มาของ เงินทุนดังกล่าวมานั้นมาเปรียบเทียบกัน

๔. อัตราส่วนทางการ เงินประเภทอื่น ๆ นอกเหนือจากอัตราส่วนทางการเงิน ๓ ประเภทที่กล่าวมาแล้ว ยังมีอัตราส่วนทางการเงินบางประเภทเช่น

๔.๑ อัตราส่วนที่แสดงคุณภาพของสินเชื่อ ได้จากการนำปริมาณหนี้สูญจากสินเชื่อหารด้วยจำนวนสินเชื่อหรือจำนวนรายได้ (๖ : ๒๔๐)

๔.๒ อัตราส่วนที่แสดงความสามารถในการทำงานของพนักงาน ซึ่งได้จากการนำปริมาณเงินฝาก สินเชื่อ และรายได้ หารด้วยจำนวนพนักงาน (๗ : ๒๖๔)

อัตราส่วนทางการ เงินสำหรับธนาคารพาณิชย์ไทย

อัตราส่วนทางการ เงินที่ใช้ในทางปฏิบัติของธนาคารพาณิชย์ไทย สามารถแบ่งแยกเป็น ๔ ประเภทคือ อัตราส่วนที่แสดงสภาพคล่อง อัตราส่วนที่แสดงความสามารถในการหากำไร อัตราส่วนที่แสดง โครงสร้างของ เงินทุน และอัตราส่วนที่แสดงประสิทธิภาพของพนักงานและศูนย์บริการ

๑. อัตราส่วนที่แสดงควมมีสภาพคล่อง ประกอบด้วยอัตราส่วนหลายอัตราส่วน บางอัตราส่วนวัดระดับสภาพคล่องโดยตรง แต่บางอัตราส่วนเป็นเพียงค่าคะแนนความเป็นไปไ้ของสภาพคล่อง บางอัตราส่วนสามารถวิเคราะห์ได้จากงบการเงินที่ผู้สอบบัญชีรับรองและเปิดเผยต่อผู้ถือหุ้น แต่บางอัตราส่วนต้องวิเคราะห์จากข้อมูลภายในของธนาคาร บางอัตราส่วนวัดสภาพคล่องภายในกิจการ แต่บางอัตราส่วนวัดสภาพคล่องภายนอกกิจการ ซึ่งสามารถจำแนกได้ดังนี้

ก. อัตราส่วนที่วัดสภาพคล่องโดยตรง ประกอบด้วยอัตราส่วนดังต่อไปนี้

๑. อัตราส่วนเงินสดในมือต่อเงินฝาก (Cash in hand to deposits ratio)
๒. อัตราส่วนเงินฝากธนาคารแห่งประเทศไทยต่อเงินฝาก (Balance at B.O.T. to Deposits ratio)
๓. อัตราส่วนเงินสดในมือและเงินฝากธนาคารแห่งประเทศไทยต่อเงินฝาก (Cash in hand and balance at B.O.T. to deposits ratio)
๔. อัตราส่วนเงินสดและเงินฝากธนาคารอื่นต่อเงินฝาก (Cash and deposits at banks to deposits ratio)
๕. อัตราส่วนสินทรัพย์สภาพคล่องต่อเงินฝาก (Quick assets to deposits ratio)
๖. อัตราส่วนสินทรัพย์สภาพคล่องต่อสินทรัพย์รวม (Quick assets to total assets ratio)
๗. อัตราส่วนเงินสดในมือและเงินฝากธนาคารอื่น และหลักทรัพย์รัฐบาลและที่รัฐบาลค้ำประกันต่อสินทรัพย์รวม (Cash and deposits at banks and Government securities and securities Guaranteed by the Government to total assets ratio)
๘. อัตราส่วนที่สามารถคาดคะเนโอกาสความเป็นไปไ้ของสภาพคล่อง ประกอบด้วยอัตราส่วนดังต่อไปนี้

๑. อัตราส่วนสินเชื่อเงินฝากและเงินกู้ยืม (Loans to deposits and Borrowings ratio) อัตราส่วนนี้สามารถแยกพิจารณาเป็นอัตราส่วนย่อย ๒ อัตราส่วนคือ

๑.๑ อัตราส่วนสินเชื่อเงินฝาก (Loans to deposits ratio)

๑.๒ อัตราส่วนสินเชื่อเงินกู้ยืม (Loans to borrowings ratio)

๒. อัตราส่วนเงินลงทุนในหลักทรัพย์ต่อเงินฝาก (Investment in securities to deposits ratio)

๓. อัตราส่วนเงินฝากจ่ายคืนเมื่อทวงถามต่อเงินฝากรวม (Demand deposits to total deposits ratio)

๔. อัตราส่วนเปรียบเทียบบัญชีระหว่างธนาคารที่มีดอกเบี้ย (Due from Banks-interest bearing to due to Banks-interest Bearing ratio) อัตราส่วนนี้มีอัตราส่วนพิจารณาประกอบ ๒ อัตราส่วนคือ

๔.๑ อัตราส่วนบัญชีระหว่างธนาคารที่มีดอกเบี้ยต่อสินทรัพย์รวม (Due from Banks-interest bearing to total assets ratio)

๔.๒ อัตราส่วนบัญชีระหว่างธนาคารที่มีดอกเบี้ยต่อเงินฝาก (Due to Banks-interest bearing to deposits ratio)

ค. อัตราส่วนที่วัดสภาพคล่องภายนอก นอกจากอัตราส่วนในข้อ ก. และข้อ ข. ซึ่งเป็นการตรวจสอบสภาพคล่องภายในธนาคาร เรายังสามารถตรวจสอบสภาพคล่องภายนอก นั่นคือ แหล่งเงินกู้ยืมภายนอก โดยใช้อัตราส่วน วงเงินกู้ยืมที่ธนาคารสามารถจะหาได้ทั้งหมดต่อวงเงินเบิกเกินบัญชีที่ยังไม่ได้ถอนไป (Unused of O/D Line)

๒. อัตราส่วนที่แสดงความสามารถในการหากำไร ประกอบด้วยอัตราส่วนที่แสดงความสามารถในการหารายได้ และอัตราส่วนที่แสดงความสามารถในการหากำไร โดยจะแยกแสดงดังนี้

อัตราส่วนที่แสดงความสามารถในการหารายได้

ก. อัตราส่วนที่แสดงความสามารถในการหารายได้โดยตรง ประกอบด้วยอัตราส่วนดังต่อไปนี้

๑. อัตราส่วนรายได้ต่อสินทรัพย์รวม (Revenue to total assets ratio)
๒. อัตราส่วนรายได้ต่อสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้ (Revenue to earning assets ratio)
๓. อัตราส่วนรายได้ต่อเงินฝาก (Revenue to deposits ratio)
๔. อัตราส่วนรายได้เบื้องต้นต่อรายได้รวม (Gross revenue to total revenue ratio)
๕. อัตราส่วนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่อรายได้รวม (Operating expense to total revenue ratio)
๖. อัตราส่วนรายได้ที่เป็นดอกเบี้ยต่อสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้ (Interest revenue to earning assets ratio) อัตราส่วนนี้สามารถแยกย่อยได้เป็น ๒ อัตราส่วนคือ
  - ๖.๑ อัตราส่วนดอกเบี้ยและส่วนลดต่อสินเชื่อ (Interest and discounts to loans ratio)
  - ๖.๒ อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์ (Return on investment)

นอกจากนี้ ยังมีอัตราส่วนอีกอัตราส่วนหนึ่งที่สามารถใช้พิจารณาประกอบอัตราส่วนในข้อนี้คือ

- ๖.๓ อัตราส่วนดอกเบี้ยเงินฝากต่อเงินฝาก (Interest on deposits to deposits ratio)
๗. อัตราส่วนที่ใช้พิจารณาความเป็นไปได้ของความสามารถในการหารายได้ประกอบด้วยอัตราส่วนดังต่อไปนี้
  ๑. อัตราส่วนสินเชื่อต่อเงินฝาก (Loans to deposits ratio)
  ๒. อัตราส่วนสินเชื่อต่อเงินฝากและเงินกู้ยืม (Loans to deposits and borrowings ratio)
  ๓. อัตราส่วนเงินกู้ยืมต่อสินเชื่อ (Borrowings to loans ratio)

๔. อัตราส่วนสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้ต่อสินทรัพย์รวม (Earning assets to total assets ratio)

๕. อัตราส่วนสินเชื่อต่อสินทรัพย์รวม (Loans to total assets ratio)

อัตราส่วนที่แสดงความสามารถในการหากำไร สามารถแบ่งได้หลายประเภท

คือ

ก. อัตราส่วนที่ใช้รายการสินทรัพย์เป็นเกณฑ์ ประกอบด้วยอัตราส่วนดังนี้

๑. อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (Return on assets)

๒. อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้ (Return on earning assets)

ข. อัตราส่วนที่ใช้รายการหนี้สินเป็นเกณฑ์ ประกอบด้วยอัตราส่วนดังนี้

๑. อัตราผลตอบแทนต่อเงินฝาก (Return on deposits)

๒. อัตราผลตอบแทนต่อเงินฝากและเงินกู้ยืม (Return on deposits and borrowings)

ค. อัตราส่วนที่ใช้รายการส่วนของเจ้าของเป็นเกณฑ์ ประกอบด้วยอัตราส่วน

ดังนี้

๑. อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on shareholders' equity)

๒. อัตราผลตอบแทนจากเงินกองทุน (Return on capital funds)

๓. อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นสุทธิ (Return on net worths)

๔. อัตราผลตอบแทนจากทุนที่ชำระแล้ว (Return on Issued and paid-up share capital)

ง. อัตราส่วนที่ใช้รายการในงบกำไรขาดทุนเป็นเกณฑ์ มีเพียงอัตราส่วน

เดียวคือ

อัตราผลตอบแทนต่อรายได้ (Return on revenue)

จ. อัตราส่วนที่ใช้รายการอื่นเป็นเกณฑ์ ประกอบด้วยอัตราส่วน ๒ อัตราส่วน

คือ

๑. อัตราผลกำไรต่อจำนวนพนักงาน (Profit per employee)
๒. อัตราผลกำไรต่อจำนวนสาขา (Profit per branch office)

๓. อัตราส่วนที่แสดงโครงสร้างของเงินทุน ประกอบด้วยอัตราส่วนที่แสดงปริมาณสินทรัพย์เสี่ยงรวมทั้งอัตราส่วนที่แสดงการดำรงเงินกองทุนตามกฎหมาย อัตราส่วนที่แสดงปริมาณการใช้เงินทุนจากเจ้าหนี้และเจ้าของ อัตราส่วนที่แสดงและเปรียบเทียบแหล่งที่มาของเงินทุนจากแหล่งต่าง ๆ ตลอดจนอัตราส่วนที่แสดงการเปรียบเทียบรายการอื่น ๆ ดังต่อไปนี้

๑. อัตราส่วนสินทรัพย์เสี่ยงต่อสินทรัพย์รวม (Risk assets to total assets ratio)
๒. อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม (Liabilities to total assets ratio)
๓. อัตราส่วนส่วนของผู้ถือหุ้นต่อสินทรัพย์รวม (Shareholders' equity to total assets ratio)
๔. อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์รวม (Capital funds to total assets ratio)
๕. อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (Capital funds to risk assets ratio)
๖. อัตราส่วนเงินฝากต่อหนี้สินรวม (Deposits to total liabilities ratio)
๗. อัตราส่วนเงินกู้ยืมต่อหนี้สินรวม (Borrowings to total liabilities ratio)
๘. อัตราส่วนเงินกู้ยืมต่อเงินฝาก (Borrowings to deposits ratio)
๘. อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Liabilities to shareholders' equity ratio)

๑๐. อัตราส่วนเงินฝากคอดส่วนของผู้ถือหุ้น (Deposits to shareholders' equity ratio)
๑๑. อัตราส่วนเงินกู้ยืมคอดส่วนของผู้ถือหุ้น (Borrowings to shareholders' equity ratio)

๑๒. อัตราส่วนสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้คอดเงินกองทุน (Earning assets to capital funds ratio) เพื่อให้อัตราส่วนนี้เป็นเครื่องวัดที่ชี้ขึ้น ควรจะแยกเป็น ๒ อัตราส่วนคือ

๑๒.๑ อัตราการลงทุนในหลักทรัพย์คอดเงินกองทุน (Investment in securities to capital funds ratio)

๑๒.๒ อัตราส่วนสินเชื่อคอดเงินกองทุน (Loans to capital funds ratio)

๔. อัตราส่วนที่แสดงประสิทธิภาพของพนักงานและศูนย์บริการ ประกอบด้วยอัตราส่วนที่แสดงประสิทธิภาพของพนักงานและอัตราส่วนที่แสดงประสิทธิภาพของศูนย์บริการดังต่อไปนี้

อัตราส่วนที่แสดงประสิทธิภาพของพนักงานมี ๔ อัตราส่วนคือ

๑. อัตราส่วนเงินฝากต่อจำนวนพนักงาน (Deposits per employee)
๒. อัตราส่วนสินเชื่อต่อจำนวนพนักงาน (Credits per employee)
๓. อัตราส่วนรายได้รวมต่อจำนวนพนักงาน (Revenue per employee)
๔. อัตราส่วนกำไรก่อนหักภาษีเงินได้ต่อจำนวนพนักงาน (Profit Before tax per employee)

อัตราส่วนที่แสดงประสิทธิภาพของศูนย์บริการ มี ๔ อัตราส่วนคือ

๑. อัตราส่วนเงินฝากต่อจำนวนสาขา (Deposits per branch office)
๒. อัตราส่วนสินเชื่อต่อจำนวนสาขา (Credits per branch office)
๓. อัตราส่วนรายได้รวมต่อจำนวนสาขา (Revenue per branch office)
๔. อัตราส่วนกำไรก่อนหักภาษีเงินได้ต่อจำนวนสาขา (Profit Before tax per branch office)

หลังจากที่ได้กล่าวถึงอัตราส่วนทางการเงินที่ใช้กันจริง ๆ ในทางปฏิบัติของธนาคารพาณิชย์ไทย โดยจำแนกเป็นประเภทต่าง ๆ ทั้ง ๔ ประเภทแล้ว ต่อไปก็จะได้ศึกษาการพิจารณาอัตราส่วนเหล่านี้เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์ไทย โดยมีทฤษฎีหรือแนวความคิดสนับสนุน นั่นคือหัวข้อต่อไปจะได้อธิบายอัตราส่วนที่แสดงความสามารถในการหากำไรและอัตราส่วนที่แสดงประสิทธิภาพของพนักงานและศูนย์บริการอีกครั้งอย่างละเอียดในฐานะที่เป็นอัตราส่วนทางการเงินที่เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์ไทย

อัตราส่วนทางการเงินที่ใช้ในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์ไทย

การนำอัตราส่วนที่แสดงความสามารถในการหากำไรมาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์ไทย

แนวความคิดอันหนึ่งในการบริหารงานธนาคารพาณิชย์คือหลักสำคัญ ๓ ประการ ซึ่งประกอบด้วย การมีสภาพคล่อง (Liquidity) ประการหนึ่ง ความสามารถในการหากำไร (Profitability) ประการหนึ่ง และการมีเงินทุนเพียงพอหรือความปลอดภัยจากโครงสร้างเงินทุน (Safety) ประการหนึ่ง ซึ่งการสูญเสียสภาพคล่องและการขาดแคลนเงินทุนนั้นก่อให้เกิดความเสี่ยงทางด้านการจัดการทางการเงิน โดยการสูญเสียสภาพคล่อง เป็นความเสี่ยงอันเกิดจากการจัดสรรเงินทุนที่ไม่ได้ให้ผลตามแผน ซึ่งเรียกว่า "Operating Risk" ส่วนการขาดแคลนเงินทุนเป็นความเสี่ยงอันเกิดจากการจัดหาเงินทุนผิดพลาด ซึ่งเรียกว่า "Financial risk" ความเสี่ยงเหล่านี้มักจะมีขึ้นมากน้อยเป็นไปในทางเดียวกันกับผลกำไร ดังนั้น เป้าหมายทางการเงินก็คือ "พยายามให้กำไรสูงสุดในระดับความเสี่ยงที่กิจการพอจะรับได้ (๕ : ๔) เมื่อเป็นเช่นนี้ธนาคารพาณิชย์จึงควรที่จะรักษาสภาพคล่องที่ต่ำที่สุด แต่ต้องไม่ก่อให้เกิดการสูญเสียสภาพคล่อง (๔ : ๒๐๕) และควรจะมีโครงสร้างเงินทุนที่มีเงินทุนเพียงพอในอันที่จะไม่ก่อให้เกิดการเสียเปรียบธนาคารอื่นหรือสูญเสียโอกาสในการดำเนินงาน และในขณะเดียวกันก็ควรหากำไรให้ได้สูงที่สุด

* จากการบรรยายของ ศาสตราจารย์ ประยูร จินดาประกิจ ในวิชา Bank Management and Policy ภาควิชาการธนาคารและการเงิน คณะพาณิชย์ศาสตร์และการบัญชี บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เมื่อเป็นเช่นนี้อัตราร่วมทางการเงินประเภทหนึ่งที่น่าสนใจในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์ไทย คืออัตราร่วมทางการเงินที่แสดงความสามารถในการหากำไร

อัตราร่วมทางการเงินที่แสดงความสามารถในการหากำไรที่สามารถนำมาใช้วิเคราะห์ประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์ไทยเป็นอัตราร่วมประเภทหนึ่งที่ไต่ถล่าวถึงไปแล้วในหัวข้ออัตราร่วมทางการเงินสำหรับธนาคารพาณิชย์ไทย ซึ่งประกอบด้วยอัตราร่วม ๑๑ อัตราร่วม โดยจะกล่าวถึงอีกครั้งอย่างละเอียดดังนี้

๑. อัตราร่วมผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (Return on Assets)

$$\text{สูตร} \quad \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์รวม}} \quad (\%)$$

อัตราร่วมผลตอบแทนจากสินทรัพย์เป็นการเปรียบเทียบกำไรสุทธิกับจำนวนสินทรัพย์รวมของธนาคาร อันประกอบด้วย สินทรัพย์สภาพคล่อง สินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้ สินทรัพย์ประจำ ฯลฯ โดยแสดงกำไรสุทธิในรูปร้อยละของสินทรัพย์ทั้งหมด

๒. อัตราร่วมผลตอบแทนจากสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้ (Return on earning assets)

$$\text{สูตร} \quad \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้}} \quad (\%)$$

อัตราร่วมนี้ปรับปรุงมาจากอัตราร่วมผลตอบแทนจากสินทรัพย์เพื่อแสดงกำไรสุทธิในรูปร้อยละของสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้ ซึ่งเป็นสินทรัพย์ที่แท้จริงที่ทำให้ได้รับซึ่งรายได้ และกำไรสุทธิ อัตราร่วมนี้วิเคราะห์ถึงประสิทธิภาพของสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้ อันประกอบด้วยสินเชื่อและเงินลงทุนในหลักทรัพย์ว่า เป็นสินทรัพย์ที่ให้กำไรสูงหรือไม่

ข้อแตกต่างจากอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์อื่นเป็นจุดบพร่องของอัตราส่วนนี้ก็คือ อัตราส่วนนี้ไม่ได้พิจารณาถึงการจັคสัดส่วนของสินทรัพย์ทั้งหมด เป็นประเภทต่าง ๆ คือ สินทรัพย์สภาพคล่อง สินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้ สินทรัพย์ประจำ ฯลฯ ว่าธุรกิจได้จັคสัดส่วนสินทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพอย่างไร เนื่องจากอัตราส่วนนี้พิจารณาแต่สินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้เพียงอย่างเดียว

๓. อัตราผลตอบแทนต่อเงินฝาก (Return on deposits)

$$\text{สูตร} \quad \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{เงินฝาก}} \quad (\%)$$

อัตราผลตอบแทนต่อเงินฝากเป็นการแสดงกำไรสุทธิในรูปร้อยละของเงินฝาก ซึ่งเป็นแหล่งที่มาของเงินทุนที่สำคัญที่จะนำมาให้กู้ยืม จนก่อให้เกิดรายได้ และกำไรสุทธิในที่สุด แต่อย่างไรก็ตาม อัตราส่วนนี้มีข้อบกพร่องตรงที่กรณีการเปรียบเทียบระหว่างธนาคาร เนื่องจากธนาคารที่ใช้เงินทุนจากเงินฝากค่าโดยใช้เงินทุนจากการกู้ยืมแทนจะมีอัตราส่วนนี้สูง ไม่สามารถจะวิเคราะห์เปรียบเทียบกับธนาคารที่ใช้เงินทุนจากเงินฝากสูงได้ ดังนั้น จึงขอเสนออัตราส่วนที่แก้ไขข้อบกพร่อง อันนี้ในข้อต่อไป

๔. อัตราผลตอบแทนต่อเงินฝากและเงินกู้ยืม (Return on deposits and borrowings)

$$\text{สูตร} \quad \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{เงินฝาก} + \text{เงินกู้ยืม}} \quad (\%)$$

อัตราผลตอบแทนต่อเงินฝากและเงินกู้ยืมเป็นการแสดงกำไรสุทธิในรูปร้อยละของจำนวนหนี้สินที่สำคัญ คือเงินฝากและเงินกู้ยืมถึงอัตราส่วนนี้จะไม่ใช่อัตราส่วนที่ดีที่สุด แต่ักพอจะแก้ไขข้อบกพร่องอันเกิดจากโครงสร้างของเงินทุนหรือแหล่งที่มาของเงินทุนที่มีสัดส่วนต่างกันที่กล่าวมาข้างต้นได้บ้าง

๕. อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Shareholders' equity)

สูตร $\frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}}$ (%)

อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นเป็นการแสดงกำไรสุทธิ ในรูปร้อยละของส่วนของผู้ถือหุ้นทั้งหมด ซึ่งในกรณีที่เป็นการพาณิชย์จะประกอบด้วยรายการทุนเรือนหุ้น ส่วนเกินมูลค่าหุ้น กำไรสะสมที่จัดสรรแล้ว และยังไม่ได้จัดสรร

๖. อัตราผลตอบแทนจากเงินกองทุน (Return on Capital Funds)

สูตร $\frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{เงินกองทุนตามกฎหมาย}}$ (%)

อัตราผลตอบแทนจากเงินกองทุนเป็นการแสดงกำไรสุทธิในรูปร้อยละของเงินกองทุนอันประกอบด้วยรายการทุนชำระแล้ว และส่วนล้ำมูลค่าหุ้น ทุนสำรองตามกฎหมาย เงินสำรองที่ได้จัดสรรจากกำไรสุทธิเมื่อสิ้นงวดบัญชี (ยกเว้นเงินสำรองเพื่อลดค่าสินทรัพย์และเพื่อชำระหนี้) และกำไรสุทธิคงเหลือหลังจัดสรรแล้ว (เมื่อหักผลขาดทุนที่เกิดขึ้นในงวดบัญชีออกแล้ว) ดังเคยกล่าวมาแล้ว

๗. อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นสุทธิ (Return on Net Worths)

สูตร $\frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้นสุทธิ}}$ (%)

อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นสุทธิเป็นการแสดงกำไรสุทธิในรูปร้อยละของส่วนของผู้ถือหุ้นสุทธิ ที่คำนวณจากยอดรวมของส่วนของผู้ถือหุ้น หักด้วยกำไรสะสมที่ยังไม่ได้จัดสรร เพื่อแสดงผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นที่แท้จริง

* คำว่า "ส่วนเกินมูลค่าหุ้น" กับ "ส่วนล้ำมูลค่าหุ้น" คือสิ่งเดียวกัน ในงบประมาณฐานของคณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพผู้สอบบัญชี (ก.บ.ช.) ใช้คำว่า ส่วนเกินมูลค่าหุ้น ส่วนใน พ.ร.บ. ซึ่งเป็นกฎหมาย ใช้คำว่า ส่วนล้ำมูลค่าหุ้น ทั้งนี้ วิทยานพนชนฉบับนี้จึงใช้ทั้งสองคำขึ้นกับว่าเป็นรายการของงบการเงินหรือรายการตามกฎหมาย

๘. อัตราผลตอบแทนจากทุนที่ชำระแล้ว (Return on Issued and paid-up share capital)

สูตร
$$\frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ทุนที่ชำระแล้ว}} \quad (\%)$$

อัตราผลตอบแทนจากทุนที่ชำระแล้วเป็นการแสดงกำไรสุทธิในรูปร้อยละของทุนชำระแล้ว อัตราส่วนนี้ประยุกต์มาจากอัตราส่วนกำไรสุทธิต่อทุน แต่เพื่อให้สอดคล้องกับอัตราส่วนอื่นจึงใช้ทุนที่ชำระแล้วแทนจำนวนหุ้น

๙. อัตราผลตอบแทนต่อรายได้ (Return on Revenue)

สูตร
$$\frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{รายได้รวม}} \quad (\%)$$

อัตราผลตอบแทนต่อรายได้ เป็นการเปรียบเทียบกำไรสุทธิต่อรายได้รวม เพื่อแสดงร้อยละของรายได้รวมที่หักค่าใช้จ่ายใด ๆ จนเหลือเป็นกำไรสุทธิ

๑๐. อัตราผลกำไรต่อจำนวนพนักงาน (Profit per employee)

สูตร
$$\frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{จำนวนพนักงาน}}$$

อัตราผลกำไรต่อจำนวนพนักงานเป็นการเปรียบเทียบกำไรสุทธิต่อจำนวนพนักงาน เพื่อแสดงกำไรสุทธิที่ธนาคารได้รับต่อพนักงาน ๑ คนโดยเฉลี่ย

๑๑. อัตราผลกำไรต่อจำนวนสาขา (Profit per branch office)

สูตร
$$\frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{จำนวนสาขา}}$$

อัตราผลกำไรต่อจำนวนสาขาเป็นการแสดงอัตราส่วนกำไรสุทธิต่อจำนวนสาขาหรือศูนย์บริการ เพื่อแสดงกำไรสุทธิที่ธนาคารได้รับต่อสาขา ๑ สาขา โดยเฉลี่ย

การนำอัตราส่วนที่แสดงความสามารถของพนักงานและผลงานของศูนย์บริการมาใช้ เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์ไทย

อัตราส่วนที่แสดงความสามารถในการทำงานของพนักงาน

เนื่องจากธนาคารเป็นระบบ Man-Dominated System เมื่อเป็นเช่นนั้น พนักงานจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินธุรกิจ ความสามารถของพนักงานจึงเป็นเครื่องมืออันหนึ่งที่จะวัดประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานธนาคารนั้น ดังนั้น อัตราส่วนที่แสดงความสามารถของพนักงานจึงเป็นอัตราส่วนอีกประเภทหนึ่งที่สามารถวิเคราะห์ประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์ไทยได้ โดยจะได้อ้างถึงรายละเอียดของอัตราส่วนประเภทนี้แต่ละอัตราส่วนอีกครั้งดังนี้

๑. อัตราส่วนเงินฝากต่อจำนวนพนักงาน (Deposits per employee)

สูตร
$$\frac{\text{เงินฝากรวม}}{\text{จำนวนพนักงาน}}$$

อัตราส่วนนี้แสดงปริมาณเงินฝาก ซึ่งสมมติว่าเป็นผลงานของพนักงานทุกคนต่อพนักงาน ๑ คนโดยเฉลี่ย

๒. อัตราส่วนสินเชื่อต่อจำนวนพนักงาน (Credits per employee)

สูตร
$$\frac{\text{สินเชื่อ}}{\text{จำนวนพนักงาน}}$$

อัตราส่วนนี้แสดงปริมาณสินเชื่อ ซึ่งสมมติว่าเป็นผลงานของพนักงานทุกคนต่อพนักงาน ๑ คนโดยเฉลี่ย

๓. อัตราส่วนรายได้รวมต่อจำนวนพนักงาน (Revenue per employee)

สูตร
$$\frac{\text{รายได้รวม}}{\text{จำนวนพนักงาน}}$$

อัตราส่วนนี้แสดงรายได้รวม ซึ่งถือว่าเป็นผลงานของพนักงานทุกคนต่อพนักงาน ๑ คนโดยเฉลี่ย

๘. อัตราส่วนกำไรก่อนหักภาษีเงินได้ต่อจำนวนพนักงาน (Profit before Tax per employee)

สูตร
$$\frac{\text{กำไรก่อนหักภาษีเงินได้}}{\text{จำนวนพนักงาน}}$$

อัตราส่วนนี้แสดงกำไรก่อนหักภาษีเงินได้ ซึ่งเป็นกำไรก่อนถูกหักด้วยผลของระบบภาษีของรัฐ ต่อจำนวนพนักงาน ๑ คนโดยเฉลี่ย

อัตราส่วนที่แสดงผลงานของศูนย์บริการ

เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ไทยเป็นระบบธนาคารสาขา (Branch Banking System) จำนวนสาขาจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการระดมเงินฝาก การให้สินเชื่อเพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้และผลกำไรในที่สุด แต่ทว่าสาขาของธนาคารพาณิชย์ จะทำหน้าที่ได้เพียงไหน ผลงานของศูนย์บริการหรือสาขาจึงเป็นเครื่องมืออีกอันหนึ่งที่จะใช้วิเคราะห์ประสิทธิภาพของศูนย์บริการหรือสาขาของธนาคารพาณิชย์นั้น โดยจะชอกลงถึงอัตราส่วนประเภทนี้แต่ละอัตราส่วนอีกครั้งโดยเพิ่มรายละเอียดดังนี้

๑. อัตราส่วนเงินฝากต่อจำนวนสาขา (Deposits per Branch office)

สูตร
$$\frac{\text{เงินฝาก}}{\text{จำนวนสาขา}}$$

อัตราส่วนนี้แสดงปริมาณเงินฝากต่อจำนวนสาขา ๑ สาขาโดยเฉลี่ย

๒. อัตราส่วนสินเชื่อต่อจำนวนสาขา (Credits per Branch Office)

สูตร
$$\frac{\text{สินเชื่อ}}{\text{จำนวนสาขา}}$$

อัตราส่วนนี้แสดงปริมาณสินเชื่อต่อจำนวนสาขา ๑ สาขาโดยเฉลี่ย

๓. อัตราส่วนรายได้รวมต่อจำนวนสาขา (Revenue per Branch office)

สูตร

รายได้รวม
จำนวนสาขา

อัตราส่วนนี้แสดงจำนวนรายได้รวมต่อจำนวนสาขา ๑ สาขาโดยเฉลี่ย

๔. อัตราส่วนกำไรก่อนหักภาษีเงินได้ต่อจำนวนสาขา (Profit Before Tax per Branch Office)

สูตร

กำไรก่อนหักภาษีเงินได้
จำนวนสาขา

อัตราส่วนนี้แสดงกำไรก่อนหักภาษีเงินได้ ซึ่งเป็นกำไรก่อนถูกหักด้วยระบบภาษีของรัฐต่อจำนวนสาขา ๑ สาขาโดยเฉลี่ย

บทต่อไปซึ่งเป็นบทที่ ๔ จะได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการเจริญเติบโตของสินทรัพย์รวมกับอัตราการเจริญเติบโตของกำไรสุทธิของธนาคารพาณิชย์ไทย ผลจากการศึกษาความสัมพันธ์ดังกล่าวจะนำไปพิจารณาหาวิธีวัดประสิทธิภาพของธนาคารพาณิชย์ไทยในบทที่ ๕ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ ของวิทยานิพนธ์ โดยจะนำอัตราส่วนทางการเงินในบทที่ ๓ นี้ไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพนั้น